

*Schreibes 2. Blye 4. Hand
Lelajkova*

KICSODÁM VAN AZ EGEK BEN ?

A 73.-IK ZSOLTÁR MAGYARÁZATA

SCHOLZ LÁSZLÓ
evangélikus lelkész.

BUDAPEST, 1945.

FEBE KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT.

KICSODAM VÁN
AZ ÉGKÉKEN?

A TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRÉNY

ÖSSZEKÖTÉS

Fébé Könyvkiadóvállalat. — Budapest, VII., Damjanich-utca 23.

Felelős kiadó: Zulauf Henrik.

Fébé-nyomda, Budapest, VII., Damjanich-u. 28/b. Fel.: Kalmár J.

1. Az istentelenek jószerencséje.

Bizony jó Izráelhez az Isten, azokhoz, akik tiszta szívűek. De én?! Már-már meghanyagottak lábaim; és kis hijja, hogy lépteim el nem izsamodtak. Mert irigykedtem a kevélyekre, látván a gonoszok jó szerencsáját. Mert halálukig nincsenek kínjaik, és az ő erejük állandó. A halandók nyomorúságában nincs részök, és az emberekkel nem ostromoztatnak. Ezért nyakuknak ékessége kevélység, ruha gyanánt erőszak borítja őket. A kövér-ség miatt kinn ülnek az ő szemek, elméjük gondolatjai csaponganak. Gúnyolódnak és gonzságot szólnak; elnyomásról beszélnek fennhéjázással. Az égre tátogatják szájukat, és nyelvök eljárja a földet. Azért fordul az ő népe ide, hogy tele pohár vizet szűrősenek; és mondják: Mint tudhatná ezt az Isten, s van-e a Magasságosban értelem? Imé, ezek a gonoszok, és örök biztonságban vagyont gyűjtenek! Zsolt. 73, 1—12.

Gyónás és bizonyágtézés ez a zsoltár. Gyónása s bizonyágtévése egy olyan istenfélőnek, aki csaknem az istentelenség szakadékába lépett. Már a peremén járt. „Már-már meghanyagottak lábaim — gyónja szégyenkezéssel —; és kis hijja, hogy lépteim el nem izsamodtak.” De győzött a hite és visszatérve a pokol szájának széléről, bizonyágot tesz az ő Istenéről: „Bizony jó Izráelhez az Isten, azokhoz, akik tiszta szívűek.”

Minő másként hangzik egy ilyen vallástétel! A megpróbált ember diadalmas vallástétele. Érződik rajta, hogy tapasztalatból beszél; harca nem elképzelt, gondolatbeli vívódás csupán, de átélt tusa; azért szava sem hideg, megfontolt kijelentés, visszhangra nem váró üzenet, hanem forró önvallomás, melynek hevében lángra szítani kívánja szíveink hamvadó parazsát. Bizony jó az Isten Izráelhez, már tudniillik az igazi lelki Izráelhez, az ő kegyes, istenfélő, tisztaszívű népéhez; minden ellenkezőjének látszata mellett mégiscsak jó az Isten!

Ugy kell hallgatnunk ezt a gyónó vallomást és boldog bizonyágtévést, mint ha most előnkbe állana valaki az utóbbi hetek megpróbáltjai közül, valaki a legjobban megpróbáltak közül, aki talán elvesztette házáat, vagyonát,

kedveseit Jóbként s már már Istenét is elvesztette, de mind-
ezek után ime idelép a gyülekezet elé s így szól: mégis
jó az Isten, bizony jó az Isten azokhoz, akik tiszta szív-
vűek! Kicsoda tudná ezt a gyónást megindulás nélkül
hallgatni s ki nem adna hitelt az ilyen vallástételnek?
Igy hallgassuk hát mi is a 73.-ik zsoltár igéit.

Mi vitte a zsoltáros lábait a szakadék szélére? Igy
vallja meg: „Mert irigykedtem a kevélyekre, látván a go-
noszok jó szerencsését.” Az istentelenek jó sze-
rencséje! Ez volt az a felháborító látvány, mely a
keserű irigység indulatát felgerjesztette szívében s csak-
nem az istentagadás mélységébe taszította le.

Kik voltak ezek az istentelen gonoszok? Nyilván
azok a honfitársai, akik félretették a törvényt és az atyák
szokásait, kivetkeztek a régi erkölcsökből s belevetették
magukat a hódító görögség szellemének árába, hozzá-
idomultak a pogány világ életmódjához. S mindezt egy,
bizonyos helyke, fölényes felvilágosodottság ürügyén,
mely csak mosolygott a kegyesek imádságán, mindennapi
megkötött életén. Ezeknek a jó szerencsését, földi boldo-
gulását látva, keseredik meg szívében az istenfélő lélek:
igazságos-e az Isten, mikor a gonoszokat így minden földi
jóval megáldja?

Az irigy féltékenység, mellyel a küszködő ember a
szerencse fiaira szokott tekinteni, természetesen nem
nyújt tiszta látást. A zsoltáros is meglehetősen egyolda-
lan festi meg az istentelenek jósorát. Ez azonban mit
sem változtat azon, hogy lényegében igazságot mond:
*mióta áll a világ, mindig kirívó tény benne az istentele-
nek jó szerencséje, a gonoszok boldogulása. A világ fo-
lyásának arculatán örökké ott éktelenkedik ez a fekete
heg: könnyebb a gonosznak, az istentelennek!*

Vegyük szemügyre a zsoltáríró leírásának néhány
részletét. Miben áll a gonoszok jó szerencséje?

Először is a *testi jólét* az, mely szemünkbe szökik.
Erősek, jólápláltak, gondtalanok. Bőséget árul el a kö-
vérség arcukon. A többi halandó nyomorúsága és sok-
sok kínja ismeretlen előttük. Miért is, hogy az istentele-
neknek rendszerint telve a kamrájuk, a mindennapok

őrlő gondjairól csak könyvekből tudnak? Miért, hogy oly biztonságban gyűjtenek vagyont, míg az istenfélő imádkozók serege szűkösen tengeti életét?

A másik, ami feltűnik, az *ő kevély viselkedésük*. Mintegy ékszert hordják a gögöt s drága ruhaként borítja őket az erőszak, a hatalmaskodás. Nagyon is tudatában vannak jó szerencsájüknök. Kihaszználják anyagi erejüket. Az utcára viszik előkelőségüket, mutogatják és csodáltatják magukat. Büszkék arra, hogy a társadalmi ranglétrán magasra másztak s fennen hordják a fejüket. Miért is, hogy az istentelenek szükségképpen fennhéjázók és kegyellenek?

Külön is bántó az istentelenek *beszéde*. Gög és gőny édesestvérek. Mindenről hetvenkedve tesznek nyilatkozatot akárcsak egy kamaszfiú, de ők nem gyógyulnak ki belőle az érettség fokán, mert az esztendők múlása csak cinikusabbá teszi őket. Nincs égen, se földön semmi szent előttük. Sem ember, sem Isten. Az istenfélőkön csak kacagnak s nyíltan kéromlást szólnak: „Mint tudhatná ezt az Isten, s van-e a Magasságosban értelem?” Vagyis, ha van is valamiféle elv vagy törvény a világban, melynek istenség nevet adunk, nem személyes, érzőszívű Isten az, ki egyesek sorsával törődnek; mit tudja az, hogy mit teszek én és mit cselekszik más; bolond, aki megköti magát az Istennek félelmével. Az életrevaló ember szabadon él, mindent felülről néz s letípor. Valóban, ilyen az istentelen.

S csak még egy fáj a zsoldárosnak: az istentelenek *sikere*. Az *ő viselkedésük* járványosan terjed. A tömeg szüricsöli a tanításukat, fut utánuk. Életfolytatásuk a divatosak újságával hat. A nép lelkesedik a rosszért, melyre példát adnak a magasban ülők.

Ime, ezek a gonoszok. Dermesztő látvány. És az Isten engedi, hogy ez a látvány, a gonoszok jószerecséjének látványa egyre feketébben ott éktelenkedjék a teremtett világ arculatán!

A zsoldáros nemzedéke csak éppen kóstolót kapott abból, amit a mi nemzedékünknek fenéig kell felhajtania. Mi volt az a jó kétvezreddel ezelőtt támadt

felvilágosodás s annak rontása ahhoz képest, amely mintegy két évszázad óta Európát magával ragadta s rontja! Előbb csak egyes bölcselek hirdették világnézet formájában az Istentől elszakasztott szabad ember boldog méltóságát; aztán egész társulatok keletkeztek, az u. n. szabadgondolkodók egyesületei és világszövetsége, mely hirdette, hogy a vallástól, egyháztól megszabadított ember fejtheti ki csupán gállás nélkül emberi dicsőségét; végül ma ott állunk, hogy a félvilág s még jó, ha nem nagyobbik fele, az istentelenség nyílt harcosa s a technizált földrészek minden lehető, régiek képzeletét messze felülmúló eszközével propagálják az istentelenség népszerű filozófiáját: csak egy élet van, ez a földi élet; csak egy világ van, ez az anyagi világ; csak egy istenség: önnön magunk!

S nincs-e jószerencséje ennek a filozófiának és gyakorlati életformájának? Nem könnyebben boldogul-e a létfenntartás mindennapos harcaiban az, kinek nincs Istene, következképpen nem gátolja őt semmiféle isteni rend, parancsolat, például az, hogy „Ne lopj!” — hanem helyette ilyen evilági törvénynek hódol: Aki birja, marja! Nem drágagyöngyként hordják-e ma nyakukon az emberek az önhittség üveggyöngyét és nem királyi-palást gyanánt borítja-e testüket a hatalmaskodó erőszak, mely pedig rongynál nem egyéb, mert egyik csoport a másiktól tépi le! És az istenkáromló beszédnek nem egyenest konjunkturája van-e? Ugyan hányan hisznek még a gondviselő Atyában, aki törődik minden egyes gyermekével, számon tartja gondjukat, felírja az élet könyvébe minden egyes cselekedeteiket. A háboru borzalmai kiölik lassankint e hitet. Egy katona mondotta nemrégiben valakinek: nincs Isten, mert ha volna, nem volna háboru! S milliók zengik rá, üvöltik rá: Ugy van! Sikere van ma minden ilyen kijelentésnek s csoda-e, ha Isten gyermekei is megrendülnek bele s eliszamodnak lábaink!

Ime, ezek a gonoszok, a ma istentelenjei.

És mi? Mi vajjon büntelenek vagyunk-e etekintelenben? Mig másokra pislogunk irigy féltékenységgel, nem jó-e szemközt Valaki, ujjal mutatva ránk: Ime a gono-

szok! Ime, akik több-kevesebb vagyont gyűjtöttek testvéreik insége árán, mert sohasem gyakorolták a szeretetet. Ime, akik mindig sokra tartották a testi kényelmet és jólétet, s mégha nem volt is meg nekik, de ez volt egyetlen álmuk, mert nem értették meg a mennyei kincsekről való beszédemet. Ime, akik göggel, fennhordott fejjel járnak, még ma sem ismerik a testvériséget s nem veszik komolyan az igét: aki felmagasztalja magát, megaláztatik. Ime, a csunyaszájúak, az Isten nevét hasztalan emlegetők, a balsorsban lázongók, Istent vádolók, nem-egyszer istenkáromlók, akik megfélekednek arról, hogy szívök teljességéből szól a szájuk. Tudod ki az, aki így szemközt veled, szelid tekintettel vádolva megáll? Jézus, az Üdvözítő!

Oh lóssuk meg az istentelenséget magunkban is s valljuk meg töredelemmel, hogy mi is egy-egy folt vagyunk a világnak éktelen arculatján s rajtunk is áll, hogy a világ megtisztuljon!

Addig is, míg tovább nyomon követjük zsoltárosunk gyónását s vallomását, térjünk vissza kiindulásához és fogadjuk el alaptételét: Bizony jó az Isten! Szörnyű látvány tárul elénk e világban: uralkodnak a gonoszok, tort ülnék az istentelenek milliók teteme felett, rettenetes valóság itt a bűn diadala s fájó tény az elvetemültek jó-szerencséje — de én meg nem tagadom Őt, hiszem: mégis jó az Isten, bizony jó azokhoz, akik tiszta szívűek!

2. Az istenfélők kísértése.

Bizony hiába tartottam én tisztán szívemet, és mostam úrtatlanságomban kezeimet; Mert nyomorgattam minden napon, és ostoroztatam mindea reggel! Ha azt mondom: Ilyen módon szólok: Imé, a te fiaid nemzedékét árulom el. Gondolkodom, hogy ezt megérthessem; de nehéz dolog ez szemeimben.

Zsolt. 73, 13—16.

A zsoltairos bizonyoságlevő gyónása ezekben a versekben jut el a mélypontra. Az ő kísértéseit vallja meg. Nehéz ezeknek megvallása még akkor is, ha győztünk felettök. De az Isten embere szereti az igazságot és őszintén leleplezi önmagát is, nemcsak az istenteleneket.

Ő istenfélőnek tudja magát s az istenfélők kísértéséről tesz tanuvallomást. Ez már magában is bizonyítja, hogy az istenfélők nem tökéletesek, nem megkíséríthetetlenek, nem bűn nélkül valók. Mi pedig, kik az Újszövetség krisztusi mértékén mérjük a bűnt, mégkevésbé állíthatjuk a kegyeseket hitben tökéleteseknek, erkölcs tekintetében szenteknek, S mégis különböztetnünk kell ma is istentelenek és istenfélők között. Legutóbb láttuk, kik az istentelen gonoszok. Most kérdezzük meg, mielőtt kísértéseikről szólanánk: *kik az istenfélők?*

Istenfélők azok, akik félik az Istent, akik szent tisztelettel állanak meg, ha hallják nevét, észbe veszik akaratát és parancsolatait; akik nem merik őt vakmerő módon kísérteni, káromolni s egy percre se gondolják, hogy ellene büntetlenül vétkezni lehet. Legfeljebb az ő irgalmasságában bizakodnak, bűnbocsátó kegyelmében. Az Ótestamentom kegyesének lelkiismeretét külön is megnyugtatta az, hogy ő igyekezett a törvényt megtartani s ezzel külsőleg is megbizonyította istenfélő voltát. De nincs ez másképp a Krisztus gyülekezetében se: n: bűnösségünk éber tudata s töredelmes megvallása ellenére is tanúságot kell tennünk arról, hogy mi nem árulunk egy gyékényen az istentagadókkal, hogy hit és hitlenség, Krisztus és

Béliál nem férnek meg egymással (II. Kor. 6, 15); mi pedig nem vagyunk az ördögéi, legfeljebb a kísértésébe juthatunk.

Gyónjuk meg ezután mi is az istenfélők kísértéseit.

Az első az irigység kísértése. Megvallotta már: „Irigykedtem a kevélyekre, látván a gonoszok jó szerencséjét”. (3. v.) Ugyanezt panaszolja most más szavakkal: „Bizony hiába tartottam én tisztán szívemet, és mostam ártatlanságban kezeimet; mert nyomorgattatom minden napon, és ostromoztatom minden reggel.” Az a zordon tény, hogy e világban szemmel láthatóan könnyebb a gonoszoknak, mert istentagadásuk ellenére is jól boldogulnak, sőt dőzsölnek, duskálnak a javakban — szükségképpen fakasztja föl az elnyomott istenfélők szívében az irigység sárga mérgét.

Az ótestamentumi istenismeret mellett ez annál könnyebben kifakadhatott a kegyesek szívéből, mert hiszen ők a földi élet boldogságában látták az istenfélelem jutalmát; minden bajban, szerencsétlenségben pedig Isten büntetését fedezték fel. Isten igazságosan megfizet már e földön kinek-kinek az ő istenfélelme vagy istentelensége szerint. E felfogásuk azonban összetört az élet valóságának kemény falán. Malakiás próféta is a bábéli jólétből nyomorúságra hazatért zsidók siránkozását eképp idézi: „Hiábavaló az Isten szolgálata, és mi haszna, hogy megtarljuk törvényeit, és hogy alázatosan járunk a Seregeknek Ura előtt? Sőt inkább megunk hirdetjük boldogoknak a kevélyeket: hiszen gyarapodnak, noha gonzságot üznek, és megszabadulnak, noha kísértik az Istent!” (Mal. 3, 14—15.) Hiábavaló tisztaszívűnek lenni, Istent szolgálni, törvényeivel törődni, Semmi külső látatja nincsen. Hacsak a mindennapi nyomorúságunk és ostromoztatásunk nem az! Mi haszna van az embernek abból, hogy ő istenfélő?

S vajjon minket keresztyéneket hidegen hágy-e a gonoszok jósora? Mi pedig már Krisztus Istenét ismerjük, ki egyszülött Fiát ártatlanul engedte szenvedni. Előttünk már világos, hogy nem minden jószerencse Isten áldása

s nem minden ostoroztatás büntetése. Van az Isten világában próbatétel is, sőt áldozat is, és sokszor legnagyobb csapás a jólét, a vakszerencse csillaga. S mégis nem forr-e föl bennünk az irigység keserű leve, midőn a keresztényen nevüket megcsúfoló istenteleneket, Krisztus-tagadókat boldogulni, nyeresztkedni, gyarapodni látjuk? Tegnap fosztogattak, ma nyíltan árulják a lopott holmit s nevetnek a tenyerükbe, míg mi inségeskedünk. És szólnunk-e az erőszakosak sikeréről, az orcátlanok előremeneteléről? Kit nem kísértett meg az a gondolat: talán jobb volna közjük tartozni, nem érdemes az Istennel való ismeretséget hűséggel ápolni, rossz üzlet az, nagy ráfizetés! Ha pedig mégse merünk az istentagadók vakmerő útjára lépni, akkor az irigység kísértése vet tört lábaink elé s kis hijja, hogy lépteink el nem iszamadnak!

A másik az ész kísértése. A kísértő, jóllehet érzékszerveink kapuján szokott beszökni énnünk várába, belül is nagy felfordulást támaszt. Kiváltképp az istentélnél, kikenél minden kísértés szükségképpen lelki kísértéssé válik s hitbéli tusává. A szoltárosnak is nemcsak a szája íze keseredik meg, mikor az istentelenek jófajlatját látja azok tényérjén, de a szíve is befájdul, a hite is megkísértetik. Az a nyomorgattatás és ostoroztatás is, melyet minden napon és minden reggel szenved vallomása szerint, lelki szenvedés kell hogy legyen, másra alig érhető. Nos, hogyne támadná meg a kísértő az emberi lélek egyik legnagyobb tehetségét: az értelmet?! Az embernek gondolatai valóságos fészkkévé lehetnek az ördögi kísértéseknek.

A szoltáros fájdalmas tapasztalata, mely zsarátnok gyanánt égeli testét, lobogó tűzvészé harapódzik, mire agyáig ér. Tépelődik, törődik rajta: hogyan lehetséges az, hogy az igazságos Isten megengedi a gonoszok boldogulását, az istentélnök hányattatását és kínos vereségeit? „Gondolkodom, hogy ezt megérthessem; de nehéz dolog ez szememben.” Vagy amint mások fordítják: „céltalan fáradozás”, „kinlódás”, „gyötrelm” minden felette való gondolata. Megoldás szinte csak egy kínálkozik az értelem számára: nincs Isten! Csak ha nincs, csak akkor

„érthető“ az, ami a világban folyik. Az istentagadók nagyrésze az emberi ész kísértésének törében bukott el!

Az emberi gondolkodás legmagasabbrendű képviselőit, a bölcselőket is régtől foglalkoztatja a világ valóságának rejtélye. Talányosnak kell mondani azt, hogy a világ egyrészt tökéletes célszerűséggel felépített alkotásnak tetszik, másrészt pedig értelmetlen, kusza összevisszasággal folynak le eseményei; rend és rendtelenség egyszerre; Istenre mutat, mint Teremtőre, de ugyanakkor azt is bizonyítja, hogy nincs, aki értelmesen, igazságosan, megelégedésünkre kormányozza. Mármost voltak tudósok, akik a világnak e talányos állapotából a személyes Isten létének nyílt tagadásáig jutottak el. Viszont voltak olyanok, akik meg Isten védelmére keltek különböző észokokkal.

Theodiceának nevezik a filozófiában azt a védőbeszédet, melyet az emberi értelem ítélőszéke előtt a megvádolt Isten védelmére tartanak. Ilyen gondolat volt például Leibnizé: a rosszat Isten csak ott engedi meg, ahol vele az egésznek tökéletesedését érheti el, úgyhogy a világ amint van, a lehető legjobb világ. Ebben sokan hittek kortársai közül, míg a lissaboni óriási földrengés 1755-ben romjai alá nem temette ezt a derülést. A többi kísérlet is rendszerint így végződött és így végződik: egy-egy újabb világhatalmasztrófa neveltségessé teszi az emberi ész gondolatait, melyekkel a világ összefüggéseit harmónikusan magyarázni próbálja, még akkor is, ha nem Isten ellen ví, hanem Isten oldalára áll. Az ész *azonnal csődöt mond, mihelyt Isten dolgaihoz nyúl*. S talán az a legnagyobb istentagadás, mikor az emberi értelem saját ítélőszéke előtt akarja megvédeni az Istent s fölmenteni az emberiség védjé alól. Kicsoda az ember, hogy perelhetne a mindenség urával? Istennek nincs szüksége emberi védőügyvédre, hisz ő maga az örök Biró!

Végül a harmadik kísértés az árulás kísértése. Ez a legsúlyosabb, a Júdások vétke: a *gyakorlati istentagadás!* Jó, hogy nem minden irigy érzésből s hitetlen gondolatból lesz valóságos árulás, hiszen akkor nem volna már Istennek katonája. Aki már az árulás határán jár, a

pokol szájának közelében lépked. Emiatt pironkodik a zsoldáros leginkább, hogy már-már elérulta a zászlót. Őszinte tanuvalomásához pedig az az öröm ad erőt, hogy mégse lett árulóvá. Elfogta az irigység, gondolataival hasztalan küzködött a probléma megoldásán. A földi jólét a gonoszok közé csábitotta, az emberi ész ugyan-csak a másik táborba űzte. Mi volt mégis, ami visszartartotta őt a kísértő végső céljától: az árulástól?

Meglep a válasz: népe története, a *gyülekezet*, a többi istenhívők kitartása. Ezt ilyesféleképp fejezi ki: ha rászánja magát arra, hogy ugyanugy beszéljen, mint az istentelen gonoszok: „Mit tudja az Isten ezt vagy azt, törődik is ő a mi sorsunkkal” (v. ö. 11. v.), akkor „Imé, a te fiaid nemzedékét árulom el!” S ettől visszarettent. Hogy ő Isten fiainak nemzedékét, az istenfélők hosszú seregét az ősatyáktól fogva korának sok-sok hűséges kegyeséig — meglagadjja, erre nem volt képes. Hogy ő többé ne űlhessen be a gyülekezettel együtt az Úrnak templomába, ne higgyen a szentiratok történeteiben, ne dicsérhesse Istent zsoldárokkal, ezt az Istennel való gyökeres szakítást nem volt képes véghez vinni. Nem, nem! Ősei hitét, a nagy szenvedők türelmét, az Isten gyülekezetének vele együtt szenvedő seregét nem árulhatja el. Eppen ő árulja el? Ha a többiek bírják viselni az istenfélők terhét s kiállják az istenfélők kísértését, ő is kiállja győzelmesen.

Testvéreim! Ha más nem, tartson vissza bennünk is Isten meglagadásától az *egyház valósága*. Az, hogy mindig volt és lesz is a világ végezetéig Istennek népe a földön Kicsiny nyáj ugyan, nyomorgatottak, osztorozottak csapatja, mely a Krisztus keresztjét hordozza vállán és szívében, de valami megfoghatatlan csodaképpen él és vonz, erőt ad s vigasztal. Ne véljük, hogy eleink nem szenvedtek, őket nem kínozza tanácstalanság, midőn Isten világának folyásába beletekintettek s látták a gonoszok jószerencsését, az istenfélők keserveit. És mégis hívek maradtak az Istenhez mindhalálig, sokan vérük kiöntatásáig. István vértanu, Polycarpus és Ignatius püspökök, Husz, Savonarola, az üldözött Luther, a hugenották és a magyar gályarabok vajjon miért nem tagadták meg

az Istent? Vagy hogy egy gyöngye asszonyt említsek, Árva Bethlen Kata miért tartott ki árvaságában is Krisztusa mellett? Férjét pestis ragadta el, gyermekeit a vakbuzgó-ság és a korai halál, jószágán hasonlós rokonok pereltek vele, betegség és elemi csapások tetézték szenvedéseit — de ő imádkozott és éneket énekelt! Vajjon mi őket, a hit hőseit, „akikre nem volt méltó a világ” (Zsid. 11, 38.), az Isten fiainak nemzetségét megtagadjuk-e kisebb-nagyobb szenvedéseink miatt s velök egyetemben az élő Istent?! Nem, nem! Árulók nem lehetünk!

Addig is, míg Isten szent Lelke hit által teljesebb világosságra nem visz minket e világ zordon képének megértésében, hordozni akarjuk a terhét; kitarunk őseinkkel, egyházunkkal, gyülekezetünkkel, mostan velünk szenvedő testvéreinkkel együtt az élő Isten mellett és maradunk nyomorgatás és ostromoztatás alatt is istenfélők. Ezernyi kísértés között is megvalljuk, énekeljük: Boldogok a tiszta szívűek!

— o —

3. Az istentelenek pusztulása.

Mignem bemenék az Isten szent helyébe: megértém azoknak sorsát. Bizony síkos földön helyezted el őket; pusztaságokra vetted ki őket. Mint elpusztulnak egy szempillantásban! Elvesznek, elenyésznek a rettegéstől. Mint álmot, ha felszerkenünk: te Uram, ha felszerkensz, úgy veted meg képöket. Hogyha keseregne szívem és háborognának veséim: Akkor balgatag és tudatlan volnék én, oktalan allat volnék te irántad.

Zsolt, 73, 17—22.

Az áruástól ugyan visszariadt, nem lépett ki az istenfélők gyülekezetéből a gyakorlati ateizmus útjára zoltárosunk; ezzel azonban még meg nem oldódott a kétség csomója, mely szívét szorította: miért jószerencsések a gonoszok e földön? Mennél hosszabban tépelődik rajta, annál kuszábban összebogozódik lelkében a kérdés. Az emberi ész tompa volt e csomó elmetszéséhez. „Gondolkodom, hogy ezt megérthessem; de nehéz dolog ez szemeimben. Mignem bemenék az Isten szent helyébe...”

Itt áll be a *fordulat!* Midőn bemegy az Isten szent helyébe. Egyszerre világosság gyűl föl előtte. Nem a jeruzsálemi templomot kell értenünk e szent helyen. Az eredetiben éppenséggel többesszám áll: „Isten szent helyei”; mondhatnánk: szent titkainak háza, hová beléphet. Isten *kinyilatkoztatásszerűen* enged néki betekintést az ő kifürkészhetetlen szent titkaiba, emberi elme által végérjárhatatlan isteni bölcsességébe. Ujszövetségi kifejezéssel úgy mondhatnánk: Isten Szentlelke világosította meg őt, midőn a kétség éjszakája már-már reáborult. S ekkor feltündököltek feje felett az örökkévalóság csillagai.

Tökéletes fordulat volt ez. Eddig önmagából szemlélte az életet, az embereket, a gonoszok szerencsését, istenfélők nyomorúságát; az Istent is, aki nem tud vagy nem akar igazságot tenni a világban. Mostan az örökkévalóság nézőhelyére emeltetett fel és onnan kezdi szemlélni mindezt; mintegy az Isten szemével az embert és

az emberi sorsokat. Véget ért az értelem erőlködése, kezdődik a *hitnek látása*, ismerete.

Föl tehát a szemünket a földről, ha a földi életet meg akarjuk érteni talányos valóságával, kinzó rejtelmeivel! Föl szemünket a csillagokig. Csak csillagnézők pillanthatnak bele világunk titkaiba s találnak megnyugvást létünk ádáz küzdelmei között.

Nos, mit értelt meg a zsolttáros Isten titkaiból?

„Megértém azoknak sorsát” — t. i. az istentelenek végét. „Mint elpusztulnak egy szempillantásban! Elvesznek, elenyésznek a rettegéstől (helyesebben: rettenetesen.)” Végők pusztulás. Ez az első megnyílt titok.

Sohase szabad az istentelenek életét, édes jószerecséjét az ő keserű halálukra való gondolás nélkül emlegetni, irigyelni. Igazsága van a bölcs mondásnak: „Egy ember sem mondható boldognak halála előtt; mert késő estére még másként lehet, mint volt kora reggel; ki kell várni a végét.” Idevág Pázmány találó hasonlata is: „Aki a hajóját jól akarja igazgatni, nem áll a csónak orrán vagy közepén a kormányval, hanem a hajónak hátsó végéhez áll. Ma se nézzük származásunkat, sem ifjúságunkat, erőnket, hanem életünk utolját tekintsük. Ez legyen kormányunk.”

Az istentelenek vége pusztulás, elvesznek, elenyésznek rettenetesen! Ez a bibliai istenfélők hite, azoké, akik biznak még Isten igéjének igazságában. Isten nem hiába retteget az ő kárhozható ítéletének félelmével minden bűnöst. Veszedelmes könnyelműség az *utolsó ítéletről* szóló szentírásbeli szakaszokat fülünk mellett elereszteni, Isten erkölcsi akaratát nem szabad tréfára venni és nem lehet kijátszani. Amiképpen Pál apostol is mondja: „Ne tévelyegjétek, Isten nem csúfoltatik meg; mert amit vet az ember, azt aratádjia is.” (Gal. 6, 7.) Egy percre sem kételkedhetünk abban, hogy a bűnös életnek következményei lesznek. Amilyen a vetés, olyan az aratás. Isten gyenge báb volna, nem pedig hatalmas Úr, legfelsőbb bíránk, ha sohase hozná el ítéletének napját. De elhozza! Az efelől való bizonyosság rettentí el az istenfélő embert a tüzellel való játéktól, a bűnben való megmaradástól; űzi

oda Krisztushoz, a Megváltóhoz és feledteti vele a gonoszok jószerencsését, melynek a lehető legrosszabb vége lesz. Chrysoztimos mondja: „Meghalni nem rossz, de rosszul meghalni a legrosszabb!”

Akár másokat látsz a széles úton vidáman, fütyürészve, jóllakottan, kevélyen járni, akár magad kísértetel, hogy elhagyd a Krisztus-követők keskeny ösvényét, nézz előre, nézz a végre: végők pusztulás! Ne irigyeld őket, ne kíváncsozzál közéjük, hiszen te jobb végre vágyol, oda, hol a Krisztus nyája van.

Ezután már magától oldódik tovább a csomó s ime előttünk a másik megnyílt titok: Biztonságuk is csak pillanatnyi. „Bizony síkos földön helyezted el őket; pusztaságokra vetted ki őket. Mint elpusztulnak egy szempillantásban! Így látja most már a zsoltáros a gonoszok biztonságát. Fennhordják a fejüket, vakmerően Istenre látják szájukat, fennhézva élvezik sikereiket; s nem veszik észre, hogy a lábuk alatt iszap, vizenyős talaj, sikamlós út visz a veszedelem felé. Bármely perc vesztüket hozhatja.

Kell-e ma bizonyítani azt, hogy mikép tűnik el egy szempillantásban gazdagság, jólét, dicsőség, hatalom; válik értéktelenné rang és rendjel; omlik hamuvá ház és műhely;vész el a szépség és becsület. Hiába a jó tanács: „Fortuna szekerén okosan ül!” Nincs okosság, mely a szerencse lovait erős gyeplővel markában tartaná! Mit irigykedünk hát mi szegény gyalogjárók a szerencse szekerén mellettünk elhajtókra? Semmivel sem biztosabb szekéren, mint gyalog.

Aki Isten erkölcsi világrendjébe bepillantott, megtanulta, hogy Isten nem büntet mindjárt. Nem siet, nem késik. Éppen azért az istentagadók *pillanatnyi* biztonsága, meg-nem-zavart dölyfös garázdálkodása nem jelenti azt, hogy ez mindig így marad. Messze még a kupától az ajakig — tartja a francia közmondás. *Messze még a szerencsétől az üdvösségig*, oh nagyon messze! Türelem, édes testvéreim! Ne akarjunk jobban sietni magánál Istennél. Ha ő majd int, elég egy szempillantásnyi idő s elpusztulnak ellenségei.

Sőt lássuk meg Isten *ítéletét* azokon, akiket ő a szerencse sikos földjén helyezett el. Nem édenkert ez a nagy jólét, ez a tenger gyönyörűség, sokkalta inkább pusztaság, hová kivétel a halál toroka ásit a megrészegült vándorokra. Következésképp nemcsak rossz vége miatt kell fél-nünk az istentelenek szerencsésjétől, de magát ezt a szerencsés, könnyű földi sorsot sem ajánlatos kívánnunk, hiszen ez már magában is Isten ítélete, Isten nem-tetszésének bélyege van rajta, ez maga a Tőle való elhagyatás. Istennek legnagyobb büntetése az, hogy valóban magára, a maga útjára hagyja, ki nélküle akar meglenni.

Biztonságuk csak pillanatnyi tehát. Nem irigylésre méltó állapot s főként nem mérhető ahhoz a boldogsághoz, amit miatta elveszítene: az örökkévalóság öröméhez. Pál apostol mérlegeli helyesen a földi és örökélet gyönyörűségeit, midőn számba veszi az életét, üldöztetését, vesszőztatását, Uráért-Krisztusáért elviselt temérdek szorongatását s ekkép összegez: „A mi pillanatnyi könnyű szenvedésünk igen-igen nagy örök dicsőséget szerez nekünk; mivelhogya nem a láthatókra nézünk, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideigvalók, a láthatatlanok pedig örökkévalók.” (II. Kor. 4, 17—18)

Ezzel máris a harmadik titok nyílt meg: akiknek végők pusztulás, biztonságuk pillanatnyi, azoknak jó-szerencsésjök is csalóka látszat csupán! Amiképpen Isten nem büntet mindig nyomban, azonnal, amiképpen Isten nem büntet mindig érzékelhetően, láthatóan, nyilvánvalóan e földi életben. Másszóval: gyakorta nem olyan a valóság, mint amilyennek látszik. Hazugság, szemfényvesztés, kék lidérccláng az istentelenek csillogó-pirosló élete.

„Mint álmot, ha felszerkenünk: te Uram, ha felszerkensz, ugy veded meg képöket”, írja a zsoltáros. Az álom csak az aivónak valóság. Amikor felébred az ember, szétfoszlik tejszínü köddé színes tarkasága, szürke árnyékká zsugorodnak alakjai s ha mindenestül el nem feledtük, mosolygunk meg nem történt eseményein. Gyakran szoktuk ugyan mondani erre, arra: szép, mint egy álom. Azt is el kellene mondani gyakorta: hazug,

mint az álom! Mert hazugság minden, ami más mutat, mint ami, más ígér, mint amit ad. Aki az istentelen gonoszok szerencséje után fut, tudja meg: hazug álomot kerget, csalóka látszat ezüst pókhálójába fonatja be magát.

Christian Morgenstern, költő és keresztyén bölcselő, ki szinte egész életén át testi gyengeséggel küszködött, mondotta: „Mit mondhatunk el kívülről nézve egy ember-életéről? Bizony semmit!” Áll ez a gonoszokra is. Vajjon csakugyan olyan boldogok-e, miként kívülről tekintve látszik? oly derűsek-e, mint ahogyan kacagnak; oly gazdagok-e, mint ékszereikről leolvassuk; oly szilárdan biztosak-e magányuk sarkában is, mint ahogy forgolódnak az emberek közt? Honnan tudod te azt, hogy az istentelen nem sóhajt fel soha így: Istenem! Honnan veszed, hogy őt soha kétség mérges kígyója nem marja s nincs oly perce, mikor cserélne az erős hitű nyomorgatottal. Ne ítéljünk látszat után.

De mégha valóban boldogok is istentelenségükben a gonoszok s ördögi módon élvezni tudják a bűnt és gyönyörűségeit, akkor is legyünk felőle bizonyosak: hazug kép ez, üres látszat, mert hiányzik mögüle az Isten áldó keze, életető Szentlelke, s mihelyt Isten az ítéltre felsemken, semmivé lesz, ami ő nélküle lenni látszott. Halott élők ők, lelki halottak, kiket az Isten Lelke által élő, újjászülött ember meg nem irigyel, sőt szánakozik rajtuk, hisz tudja magamagáról, mily szánandó teremtés volt, míg Isten Lelke néki új életet nem adott.

A zsolttáros is ezzel a sajnálattal, sőt szégyenkezéssel tekint vissza balgatag kesergésének idejére s szinte fogadkozik: *soha többet!* Soha többé nem gondol irigységgel a szerencse fiaira. Kiméletlenül leleplezi magát: „Hogyha keseregne szívem, és háborognának veséim: Akkor balgatag és tudatlan volnék én, oktalan állat volnék te irántad.” Oktalan állat, ki a nagy fordulat után is, a mennyei kinyilatkoztatás birtokában, az örökkévalóság sugarában megnyílt szemekkel visszasüllyed tépelődései szakadékába! Aki egyszer eljutott a hit világosságára, mimódon esnék vissza a kétség börtönébe? S mindennekfelett: aki *Krisztusról* tud s az ő ártatlan szenvedéseiről, miképpen ne vállalná örömmel az istenfélők szenvedéseit,

Pál apostollal „kárnak és szemétnek” (Fil. 3, 7—8.) ítélve az Úr Jézus Krisztus ismeretének gazdagságában mindazt, amit régen nyereségnek tartott s nyereségként hajszol ma is az Istentől elszakadt emberiség.

Ily fogadást kell tennünk nekünk is: soha többé! Soha többé nem irigylem, nem kívánom a gonoszok szerencsését, mert az hazug álom, hamis biztonság s a vége pusztulás! Hisz én előltem megnyitlak az Isten titkai.

— o —

4. Az istenfélők dicsősége.

De én mindenkor veled vagyok, te fogod az én jobb keze-
met. Tanácsoddal igazgatsz engem, és azután dicsőségbe fogadsz
be engem. Kicsodám van az egekben? Náladnál egyébben nem
gyönyörködöm e földön! Ha elfogyatkozik is testem és szívem:
szívemnek kösziklája és az én örökségem te vagy, oh Isten, mind-
örökké! Mert imé, akik eltávoznak tőled, elvesznek; mind kiirtod
azokat, akik elhajolnak tőled. De én? Isten közelsége oly igen
jó nékem. Az Úr Istenben vetem reménységemet, hogy hirdessem
minden te cselekedetedet. Zsolt. 73, 23—28.

Megnyilt zsoltárosunk előtt Isten szent titkainak csil-
lagablaka s ő hitének szemével bepillantott az örök-
kévalóság világába. Megértette az istentelenek végét: bi-
zonyos pusztulásukat; nem irigylí immár csalóka jó sze-
rencséjüket sem. Ez többé nem kisértethi őt Isten meg-
tagadására. Miért jószerecsékek a gonoszok? Ez a
kérdés többé nem ingerli lelkét. De hátra van még kínzó
gyötrelmeinek másik fele: *Miért szenvednek az istenfélők?*
Miért hagyja el Isten a benne bizókat? Miért vet aka-
dályt a jó ügyek győzelmének útjába? Annyit már meg-
értett: „Imé, akik eltávoznak tőled, elvesznek; mind ki-
irtod azokat, akik elhajolnak tőled.” Csak arra nem ka-
pott még feleletet: mi lesz vele? mi marad neki? hová
lesz ő? Kétszer is fölszakad szívéből a kérdés: „De én?
De én?”

A hit megoldja ezt a titkot is. Mint ha az ember fá-
rasztó kapaszkodás után a hegycsúcsra fölér s örömben
ujjongva kiált bele a végtelenbe, úgy zeng a zsoltáros
hite is: „De én mindenkor veled vagyok!” Ez a hit dia-
dalma: mégiscsak veled, nálad, a tiéd vagyok, én Uram!
Mi marad meg az istenfélőknek? *Maga az Isten.* Isten
az ő segítségük, Isten az ő gyönyörűségük, Isten az ő
örökségük. S ebben áll az istenfélők dicsősége.

Mi is, ha az istenfélők seregéhez tartozunk, valljuk
meg bátor hittel minden szerencsétlenségünkben, keresz-
tünk alatt, sőt az Istentől való elvetettség érzetének elle-

nére is valljuk: De én mindenkor veled vagyok! Mert te vagy az én segítségem, gyönyörűségem és örökségem, oh Isten, mindörökké! Így is van.

Isten nekük segítségünk, mégpedig közeli segítségünk.

Így látja a hit csúcsára följutott zsoltáros: „Te fogod az én jobb kezemet. Tanácsoddal igazgatsz engem, és azután dicsőségbe fogadsz be engem.” És: „Isten közelsége oly igen jó nékem.”

Mit mondanak ezek a szavak: Azt hogy korántsem oly szerencsétlen, magárahagyott, gyám nélkül álló az istenfélő ember, mint ahogy sokszor érzi a szenvedései közepette. Sokkalta közelebb van hozzánk az Isten, mintsem csüggedésünkben véljük. *Fogja a jobb kezünket.* A jobbunkat, hol megragadva a legkönnyebben kiránthat a kétség mocsarából. A jobbunkat, mellyel mi is teljes erőnkől belekapaszkozhatunk az ő karjába. Ezenfelül *tanácsával igazgat bennünket.* Tehát nemcsak bátorságot önt belénk kezünket megszorítva, midőn már-már elhagyott erőnk, de gondolatokat is ad, midőn már-már tanácstalanul megállunk, mert józan ítélőképességünk cserben hagyott; új útra vezérel, midőn a régi ösvény sötétségben veszett el. Egyszóval vezérel, kalauzol minket s ez megnyugtató ránk nézve. Mi nem ismerjük ugyan az utat, de rábizhatjuk magunkat arra, aki ismeri.

És azután, mi lesz azután, ha már az út, a földi pálya véget ér? „Azután dicsőségbe fogadsz be engem.” Amit itt bibliánk „befogaddal” fordít, tulajdonképpen azt a titokzatos *elragadást* jelenti, amivel Isten egyeseket magához ragad az életről az örökkévalóságba. Ilyen volt Enókh, Mózes és Illés távozása a földről. Világos tehát, hogy a zsoltáros a halálon túl bekövetkező dicsőségbe ragadtatásról szól, ha nem is részletezi, miként képzei el. Magában véve az, hogy ily felséges bizonyossággal tesz vallomást az örökéletbe vetett hitéről, az Ótestámentom egyik legnagyobb énekesévé avatja. Mert az örökéletbe vetett hit csak lassan és kicsiny körből kiindulva hatotta át Izráelt, mígcsak Krisztus Urunk feltámadása gránitalapot nem vetett neki. De ime, zsoltárosunk már a

jövendő szent litkaiba belelátott s ujjongva tesz bizony-
ságot róla, hogy Isten nemcsak e földön fogja jobbnakat,
tanácsol szemeivel, vezérel, igazgat mindhalálíg, de mind-
ezt az örökkévalóságban is folytatja övéin.

Mi marad nekünk? Isten. És ahol az Isten, ott kö-
zel van a segítség, ott nem fogyhat el az erő, nem szün-
het meg a tanácsadás, nem állhat meg a vezetés mind
az örökkévalóságig. Mivel biztassuk magunkat, midőn
látjuk a gonoszok jószerencsését, nekünk pedig árkon-
bokron, bogáncson, túskeerdőn víz fölvérzett lábunk?
Biztassuk magunkat az igével: „Isten közelsége oly igen
jó nekem.” És ha mégoly távol érezzük magunktól az
Istent, higyjük, hogy közel van s énekeljük: a Te közel-
séged oly igen jó nekem. Mozdítsuk meg jobbnakat, vaj-
jon nincs-e kezünk az ő tenyerében? Figyeljünk csőnd-
ben: nem hallunk-e égből jövő tanácsot? Nézzünk messze
előre: lám, ott világot valami utunknak végén, az örök
dicsőség fénye.

Az istenfélők himnusza most egy hanggal magasabbra
emelkedik: Isten nekünk gyönyörűségünk,
egyedüli gyönyörűségünk.

„Kicsodám van az egekben? Náladnál egyébben
nem gyönyörködöm e földön!” Vagyis Isten az egyetlen
boldogság földön és égen. Nemcsak a földi gyönyörűsé-
gek halványodnak el Isten színének tündöklésétől, akár
a gyertyavilág, ha felkelt a nap. Nem, maga a mennyei
világ szépsége, ékessége is semmi Isten nélkül. Ha Iste-
nünkre nem lelünk az egekben, akkor kicsodánk van ot-
tan? Sem égen, sem földön nincs más, kivel megeléged-
nénk. Egy kissé szabadon, de megragadóan fordítja ezt
a verset Luther; „Wenn ich nur dich habe, so frage ich
nichts nach Himmel und Erde”, vagyis: „Csak ha téged
birlak, úgy mit se keresek többé földön, se égen.”

Ragadjunk ki két gondolatot e zengő költeményből.
Kicsodám van az egekben? Tehát nem: kicsodám. Az
istenfélők gyülekezete nem természeti szépséget, nem
tárgyi gyönyörűséget keres a földi s égi világban, hanem
az *élő Istent, a személyes Istent*. Ugy is mondhatnánk:
az Istennel való személyes érintkezést, lelki közösséget

óhajtja mindennekfelett. Mert mi a mennyország élő személyes Isten nélkül? Az, ami egy földi palota ember nélkül. Hiába márványból a fala: hideg és lélektelen. Viszont mit jelent Istenre találni? Azt, amit a gyermeknek jelent játszótársra akadni; a férfinak hitvesre lelni; a házastársaknak gyermeket kapni. Ezt százszorosan, milliószorosan! Mert Isten élő lélek és eleven élet, nem a nagy valami, hanem a legnagyobb Valaki. Krisztusban is azért lett testté, élő személlyé, hogy vele személyes élő közösségbe juthassunk. És a Szentlélek kitöltetése is mi más, mint a vele való közvetlen lelki érintkezés szent csodája.

Ebből folyik a másik gondolat, az t. i., hogy ez a személyes Isten senkivel sem osztozik az ő nagyságát illetően. Kizár mindenki mást és minden egyebet az ő közösségét keresők gyönyörűségeiből. Kicsodám van az egekben? Náladnál egyébben nem gyönyörködöm. Vagyis Isten nemcsak legfőbb jó a földi és mennyei javak érték-lajstromán, de Ő a mi *egyedüli* gyönyörűségünk! Nekünk *magát* az Istent, pusztán őt kell kívánnunk. Búcsút kell mondanunk annak a bálvány-istenségnek, akit jószerencse fejében imádunk. Meg kell találni és le kell borulni az előtt az élő Isten előtt, aki magában méltó az imádásra, még ha keresztre feszít is. Isten nem a világ csúcса, nem az élet teteje, hanem maga a világ táplálója és az élet forrása. Luther mondja: aki Istent bírja, „többje van mint az egész világnak, mert az igazi forrást bírja, nem pedig egy jó kanálynit belőle, ami a világ a forráshoz képest.” És Augustinus így lelkesedik: „Mi jobb ennél a jónál, mi boldogabb ennél a boldogságnál: élni annak az Istennek, akinél az élet forrása van?” Hofacker Lajos, Württemberg nagy ébresztő prédikátora ekkép írja le megtérését. Éppen imádkozott, mikor megragadta a bizonyosság, hogy maga Jézus Krisztus, az emberré lett Isten Fia áll előtte. Szemében szelidség s egyben méltóság. É percben velőkéig ható megrendülés érte remegtette meg. Majd mennyei gyönyörűség ömlött el rajta, úgyhogy arcraborult és folyvást egyet hajtogatott, sóhajtozott el: „Csak Tel Csak Tel!” Aki idáig eljutott, annak veséit nem háborítja meg sem a gonoszok

jószerecséje, sem az istenfélők szenvedése e világban.

E szenvedésről különben is zendit még egy hangot a zsoltáros himnusza: „Ha elfogyatkozik is testem és szívem: szívemnek kösziklája és az én örökségem te vagy, oh Isten mindörökké!”

Isten nekünk örökségünk, elvehetetlen örökségünk!

Arról nincs szó, hogy az Istennel való boldog közösség megszüntetné az istenfélő ember baját, gondját, kínját mindhalálig. Ezzel tisztában kell lennie. Viszont mekkora nyomorúság szakíthatná el őt Istentől? A lehető legrosszabbat veszi fel példának a zsoltáros: „Ha elfogyatkozik testem és szívem.” Nem kevesebbet mond ezzel, mint azt, hogy földi nyomorúsága a sírig nem enyhül, végül is teste leomlik a porba, szíve-lelke erőtlenül elhanyaglik árnyék gyanánt, maga az élet fut ki a lába alól. De még ez sem rettentí. Van egy köszikla, melyre ráállhat és osztályrészt kap egy elvehetetlen örökségből. Isten ez a köszikla, Isten ez az örökség mindörökké!

Ez aztán a hit! Jézus feltámadása előtt csak Jób könyve merészel még ehhez hasonlót hirdetni: „Tudom, hogy az én Megváltóm él és utoljára az én porom felett megáll.” (Jób 19, 25.) Hogy a halál sem ronthatja meg az Istennel való közösséget, ezt csak az erős hit vallhatja. Az a hit, mely a göröngyök hullásakor se hall más éneket a koporsó fedeléről visszhangozni, csak ezt: De én mindenkor veled vagyok. Mindenkor! A koporsóban is, a halálban is, a rothadásban is. Mert aki az örök Istennel van, az maga is kell, hogy részt kapjon az örökkévalóságból. Az örökkévaló Isten kell, hogy záloga legyen a vele közösségben lévők örökéletének. Nos, kell ide még theodicea, Isten mellett tartott védőbeszéd? Helyesen mondja egy mai theologus: Ahol a filozófiában a theodicea következik, ott a theológiában az eschatologia áll, vagyis az örökkévaló dolgokról szóló tanítás, röviden: a feltámadás!

Van-e ilyen hitünk? Mi pedig már *Krisztust* ismerjük, a kegyelem köszikláját és az Isten szeretetének örökségét. Hisszük-e, hogy az Isten kegyelmi közösségéből,

melybe a Jézus Krisztus által jutunk, ki nem szakít „sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők”? (Róm. 8, 38.) Bízunk-e a jó pásztor ígéretében: „És én örök életet adok nékik; és soha örökké el nem vesznek és senki ki nem ragadja őket az én kezemből” (Ján. 10, 28.).

„Az Úr Istenben vetem reménységemet, hogy hirdessem minden te cselekedetedet” — fejezi be zsoltárát az Isten szent titkaiba belátó, diadalmas hitre jutott szentíró. Mi vajjon minden szenvedést, nyomorúságot és a halált is számbavéve, és a Krisztus értünk való ártatlan kínjait, engesztelő áldozatát is mérlegre téve nem tudjuk-e elmondani: Hiszek, Uram, Megváltóm! hiszek benned! Kicsodám van az egekben? És kiben gyönyörködöm e földön? Te vagy az, Uram, Jézusom! Te fogod az én jobb kezemet, tanácsoddal igazgatsz engem és azután dicsőségbe fogadsz be engem, Amen.

— o —

Ez az ígehirdetés-sorozat a budapesti—zuglói gyülekezet előtt hangzott el bőjtj áhitatokon 1945 februárjában—márciusában.

Kicsodám van az egekben?

Zsolt. 73, 23—28.

Dallama: Jézus én bizodalمام.

Mindenkor Veled vagyok
Jézus Krisztus, én Megváltóm!
Csak Tenálad maradok
Itten s tulnan a halálon,
Mert Te fogod jobb kezem
Által e zord életem.

Te tanácsolsz engemet
És igazatsz Szentlelkeddel.
Hogyha Szentlelked vezet,
Megküzdök a fergeteggel!
Egykor véget ér a harc:
Dicsőségre elragadsz.

Föltekintve kérdezem:
Kicsodám van az egekben?
Szemem földre szegezem:
Ki méltóbb, hogy őt szeressem?
Te vagy egyetlen öröm —
Másban nem gyönyörködöm.

Bárha elfogyatkozok
Testem, szívem — a sír várja,
Mind az utolsó napig
Te vagy szívem kösziklája!
És örökségem Te vagy,
Üdvözítóm, oh ne hagyj!

Mint virágnak a tavasz,
Oly jó nékem közelséged.
Ki nélkülöd, hervad az,
S örök kárhozatra ébred,
De én mindenkor Veled
Élek örök életet!

TARTALOM

	Lap
1. Az istentelenek jószerencséje	3
2. Az istenfélők kísértése	8
3. Az istentelenek pusztulása	14
4. Az istenfélők dicsősége	20
Kicsodám van az egekben? (Egyházi ének)	26

E füzet szerzőjének eddig megjelent munkái:

- Krisztus hatalmában**
Urbán Ernővel közösen kiadott igehirdetés-gyűjtemény.
Budapest, 1937, 164 l. Elfogyott.
- Az eucharisztikus kongresszusokról**
Budapest, 1937. — II. kiadás 1938. 16 l. Elfogyott.
- A hálaadás kelyhe**
Tanulmány az Úr szent vacsorájáról. Budapest, 1938.
186 l. Elfogyott.
- Az Úr asztalánál**
Igehirdetés-sorozat az Úr szent vacsorájáról. Budapest,
1938, 56 l. Az Országos Luther Szöv. kiadása. Elfogyott.
- Szentlélek tábora**
Igehirdetés-gyűjtemény. Budapest, 1939, 168 l. Ára: 3.— P.
- Jézus Krisztus**
Gondolkodó s igazságkereső lelkeknek. Győr,
1941. 62 l. „Keresztyén Igazság” kiadása. Ára: 1'20 P.
- Inségeseknek szabadítója**
Igehirdetés-gyűjtemény. Budapest, 1942, 256 l.
Fébé Evang. Diakonissza Egyesület kiadása Ára: 6'20 P.
- Isten a mi oltalmunk**
Győr, 1943, 16 l. „Keresztyén Igazság” kiadása. Elfogyott.
- Isten fegyverzetében**
(Éféz. 6, 10—20. magyarázata.) Budapest, 1943,
55 l. A Luther-Társaság kiadása, Ára: 1'60 P.
- Kicsodám van az egekben?**
A 73.-ik zsoltár magyarázata. Budapest, 1945.
28 l. A Fébé Könyvkiadóvállalat kiadása. Ára: 1'— P.
- Néhai Gáncs Aladár hátramaradt kézírataiból kiválogatott
és egybeszerkesztett kötet, az elhunyt életrajzával:
- Serkenj fel, aki aluszol.** Budapest, 1939. 216 l.
A Magyarhoni Ev. Misszióegyesület kiadása. Ára: 3.— P.
- A kapható kötetek megrendelhetők a Fébé Evangélikus
Diakonissza Egyesület könyvesboltjában, Budapest, VII.,
Damjanich-u. 23 sz. Postatakarékpénztári szám 25,115.